

АЛГОРИТМ ЕКЗИСТЕНЦІАЛЬНОГО СПРИЙНЯТТЯ РЕЛІГІЙНО-МІФОЛОГІЧНОГО КОНЦЕПТУ РЕАЛЬНОСТІ: НОВАТОРСЬКІ ШЛЯХИ ПОШУКУ ВЛАСНОГО "Я"

До третього тисячоліття дослідженням міфу займалися різні науки – етнографія, філологія, психологія, соціологія, богослов'я, філософія та інші. Інтелектуальне середовище XIX-XX століть сприяло формуванню нових інтерпретаційних феноменів міфології. Міф перестав бути пережитком темного архаїчного минулого, продуктом фантазії і обману. Навпаки, у науковому середовищі його стали розглядати як абсолютно повноцінний і достатній продукт людської культури. Більш того, міф, як і наука, став претендувати на адекватність і повноту відображення дійсності. Така пізнавальна ситуація призвела до утворення різноманітних тлумачень: міфологія трактувалась як примітивна спроба пояснення матеріального світу (Фрезер); як поетична фантазія древніх, розуміння якої було помилково сприйнято нащадками (Мюллер); як система алегоричних вказівок, відповідно до яких особистість могла існувати в суспільстві (Дюркгейм); як форма мислення, споглядання та життя (Е. Кассігер); як колективне сновидіння, прояви підсвідомих імпульсів (архетипів) людської душі (Юнг); як традиційний носій глибинних метафізичних прозрінь людини (Кумарасвами) [1, 11].

Потреба сучасного дослідження та інтерпретації міфу пояснюється тенденцією до зростаючої стурбованості людини власним буттям. Перш за все, така стурбованість притаманна сучасній західній людині, яка втратила розуміння власного "Я". Міфологія була однією з найдавніших форм відображення людиною сутності світу, способом протистояння природним явищам, ідентифікації реальності із змістом власного "Я". Саме тому сьогодні залишаються актуальними питання інтерпретації міфології.

Міф, особливо античний, був тим середовищем, де відбувалося становлення людини як особистості. Міфологія потрібна людині як взірець, якому належить наслідувати, як мета, до якої слід прагнути, щоб реалізувати себе як особистість. Таким чином, основне призначення міфу – це встановлення зразкових моделей для всіх важливих видів людської діяльності. Міф виступає як модель щоразу, коли потрібно зробити певний вчинок, активне діяння, прийняти свободу і відповідальність за себе.

Особистість стомлена від безладдя і невизначеності, невлаштованості готова повірити будь-якому "чуду", яке їй пообіцяють. Прийнятий до сфери власного Я міф відзначається ступенем особистого захоплення. Тому такий міф захищений від яких-небудь раціональних доводів, що суперечать істинності даного міфу. Прагнення спростувати або зруйнувати міф, як правило, приречено на провал.

Методологічною базою дослідження власного "Я" у міфологічно-релігійній площині виступає концепція О. Лосева, яка розгорнуто представлена у ряді праць філософа: "Диалектика мифа", "Миф – развернутое магическое имя", "Абсолютная диалектика – абсолютная мифология", "Первозданная сущность" [3]. У рамках даної концепції, філософ витворює власну дефініцію: "міф – це буття особистісне, тобто образ цього буття, його особистісна форма або "лик" особистості" [2, 73].

Крім того, реальна особистість повинна мати наявне ядро власного "Я" та мінливі акциденції, як його енергійні самопрояви. Оскільки особистість є самосвідомість, то вона завжди протиставляє себе всьому зовнішньому [3, 74]. Тому, заглиблюючись у пізнання власного "Я", людина знаходить в собі антитезу суб'єкта та об'єкта, і ця антитеза руйнується в рамках особистості. Зіставлення себе та свого "Я" в акті самоспостереження, створює можливість синтезу обох протилежностей.

О. Лосев доводить, що протиставлення людини себе зовнішньому повинно опиратись на певний конкретний образ зовнішнього, що сформований як самим зовнішнім, так і власним "Я". Таким чином, в особистості обов'язково присутні два різні плани, але ці два плани неминуче отожднюються в одному неподільному "лику" [2, 75].

Особистість є факт, – стверджує філософ, – вона існує в історії, вона живе, бореться, народжується, розквітає і вмирає. Особистість людини немислима без її тіла, звичайно, тіла осмисленого, свідомого, бо тіло – це "лик" душі. Особистість завжди тілесно дана свідомість, тілесно здійснений символ. А кожна жива особистість є так чи інакше міф [2, 76].

Отже, О. Лосев вважав міф першою, а тому найповнішою і найширшою площиною, де розкривається самосвідомість людини, з'являється механізм екзистенціального (оскільки особистість – це жива, активнодіюча субстанція) сприйняття власного "Я".

Література:

1. Зварич І. Міф у генезі художнього мислення. / Ігор Зварич. – Чернівці: Золоті литаври, 2002. – 235 с.
2. Лосев А. Диалектика мифа. / Алексей Лосев // Миф. Число. Сущность. – М. : Мысль, 1994. – С. 5–216.
3. Лосев А. Миф. Число. Сущность. / Алексей Лосев. – М. : Мысль, 1994. – 919 с.